

ДОШКІЛЬНЕ ВИХОВАННЯ

8

„РАДЯНСЬКА ШКОЛА“

1952

ЗМІСТ

	Стор.
Великі споруди Сталінської епохи	3
Скрипченко О. В. — Деякі особливості розвитку узагальнень у дітей дошкільного віку	7
Рузін М. Г. — Підготовка дитини до вступу в школу	12

З ДОСВІДУ

Герасименко Л. М. — Виховання любові до природи	20
Шурда К. А. — Виховання самостійності у дітей молодшої групи	24
Лоза Г. Ф. — Виховання працьовитості та самостійності	26

КОНСПЕКТИ ТА АНАЛІЗИ ЗАНЯТЬ

Садурська Н. А. — Декоративне малювання фарбами	30
Шор П. Б. — Заняття з лічби	33

НА ДОПОМОГУ МОЛОДИМ ВИХОВАТЕЛЯМ

Глухенька Л. І. — До питання проведення бесід у дитячому садку	34
Петров Ю. — Дитячий садок в Кара-Кумах	40
Бойко Г. — Я той план намалювала	43

КРИТИКА І БІБЛІОГРАФІЯ

Григор'янич Е. — Вірші В. Маяковського для дітей	44
--	----

ПІСНІ І ТАНЦІ

Хороводна — слова С. Погореловського, муз. Т. Вількорейської	47
--	----

Редакційна колегія:

М. Ф. Даденков, О. Ф. Єгорова, Н. О. Красіна, Н. Ю. Переверзева,
Ю. Ф. Петраківська, Є. К. Сухенко, П. С. Ходченко, П. Р. Чамата,
Т. І. Цвєлих (головний редактор).

Техредактор О. О. Чала

Коректор Л. К. Косач

Журнал «Дошкольное воспитание»
(на украинском языке).

Адреса редакції: Київ, Ново-Павлівська, 2. Тел. 6-50-43.

БФ 03674. Замовлення 3527. Тираж 15.000. Друк. арк. 3. Обл.-видавн. арк. 4,2.
Формат паперу 70×108¹/₁₆. Підписано до друку 15/VII 1952 р.

Київська обласна друкарня, вул. Леніна, 19.

Підготовка дитини до вступу в школу

М. Г. РУЗІН.

Перший день у школі — одне з найсвітліших вражень дитинства. Діти чекають цього дня з нетерпінням, відчуваючи, що вступають у новий етап життя.

Під впливом розмов у дитини задовго до вступу в школу складаються певні уявлення про неї, про майбутню зустріч з учителем. Якщо в сім'ї є старші діти, що вчаться, то у дошкільника формується конкретне уявлення про школу: він бачить своїх старших братів і сестер за виконанням домашніх завдань, переглядає підручники, буває присутнім при їхніх розмовах з батьками про шкільне життя. У дитини пробуджується хороша заздрість — вона мріє швидше ввійти в цей завітний шкільний будинок, де почнеться для неї нове цікаве життя.

Важливо, щоб природна цікавість до школи, яка з'являється у дитини в дошкільному віці, закріплювалась і розвивалась у наступні роки, щоб у неї утворювались правильні уявлення про школу і про шкільні обов'язки. Сім'я покликана всебічно підготувати дошкільника до навчання у школі, прищепити любов до навчання, формувати в ньому ті якості, які необхідні будуть в його майбутній роботі, особливо в початкових класах.

Підготовку до школи не треба обмежувати лише організаційно-господарськими турботами (придбання підручників, зошитів, портфеля, приведення в порядок одягу, запис в школу і т. д.), хоча і вони мають велике значення для забезпечення нормальних занять.

Поняття готовності до навчання в школі включає в себе і ряд вимог до поведінки дитини, до її мови, пам'яті, сприймання, уваги. Кожному зрозуміло, що коли в дитині вихована активна і стійка увага, коли дитина дисциплінована і організована, вона спокійно сидітиме за партою, уважно слухатиме, що говорить учитель і акуратно виконуватиме те, що від неї вимагається.

Багато батьків намагаються навчити дитину грамоти ще в дошкільному віці, думаючи, що саме це допоможе їй скоріше включитись у навчання. Яке ж буває їх здивовання, коли дитина, незважаючи на те, що вміє і читати і рахувати, все ж слабо включається в роботу класу, одержує зауваження від педагога.

Мати двох учениць школи № 46 (м. Київ) розповідає, що її старша дівчинка вчилася краще, ніж молодша. Старша дівчинка пішла в школу без усякої підготовки, а молодша з п'яти років навчилася читати. Старшій, коли вона прийшла в перший клас, все було нове, цікаве. Вона швидко включилась у навчання. У молодшій ж заняття, особливо в першому півріччі, не викликало цікавості. Вона була неуважна, займалася сторонніми справами, не стежила за тим, що відбувалося в класі.

Мати вважає, що причиною невисокої успішності є те, що дівчинка прийшла у школу з деякими знаннями грамоти. Саме ця обставина, на думку матері, зменшила цікавість її до навчання. Крім того, мати вважає за помилку і те, що дівчинка з першого ж дня шкільного навчання була позбавлена систематичного контролю з боку батьків. Вимогливість до неї була знижена — мовляв, вона маленька, слабенька і їй особливо багато працювати не треба.

Мати не випадково зв'язує ці дві обставини: те, що дівчинка прийшла в школу, вміючи трохи читати й рахувати, і те, що вона у вольовому відношенні не була підготовленою до навчання.

Щоб наочніше показати це, наведемо ще один приклад. Мати учня Б. (школа № 131, м. Київ) розповідає: «Коли моему синові йшов сьомий рік, я вирішила поступово привчати його до занять. Я знала, що існує думка, ніби домашня підготовка не приносить дітям користі, бо

у них послаблюється інтерес до навчання. Вони звисока ставляться до надто легких для них завдань, пустують на уроках, не готують домашніх завдань. Але я все ж таки вирішила навчити сина читати і писати і зараз можу сказати, що я не помилилася. Мій син порівняно швидко навчився читати. Але яких зусиль коштувало мені привчити його бути усидливим і зосередженим! Наші перші уроки продовжувались 15—20 хвилин — більше він висидіти не міг. Я чергувала заняття за букварем із читанням цікавих книжок. Я читала, а він слухав. Кожне заняття продовжувалось на кілька хвилин більше від попереднього. Таким чином мені удалося не тільки прищепити йому смак до читання, інтерес до занять, але й виховати в ньому вміння сидіти і слухати. Я розвивала в ньому активну увагу, вміння зосередитися, робити не лише те, що йому подобається, але й те, що необхідно робити.

На час вступу до школи ми з ним вивчили весь буквар, і це поставило його в ряди кращих учнів. Він з першого навчального року став одержувати п'ятірки і ось уже четвертий рік вчиться на «відмінно». Я не можу сказати, що повторення курсу ослабило його цікавість до занять. Можливо, тут мала значення і зміна обстановки: одна справа вчитися дома з матір'ю, інша — в школі з учителькою».

Якщо в першому випадку дівчинка прийшла до школи з елементарною підготовкою, з певним вмінням читати і рахувати, але без необхідних вольових якостей, то в другому випадку, хлопчик прийшов у школу з такою ж підготовкою, але з необхідними вольовими якостями. Дівчинка вміла читати, але не була приучена до дисципліни, хлопчик же умів читати і вмів слухати, спокійно сидіти в класі, робити те, що від нього вимагається.

Із співставлення цих двох прикладів ми бачимо, що сама по собі елементарна підготовка дітей в галузі читання і рахування не може знижувати їх цікавості до навчання. Навпаки, досвід багатьох учи-

телів підтверджує той факт, що найкраще встигають і найбільш організовані ті учні, які прийшли в школу з невеликими навиками грамоти і рахування. Таких дітей досить багато. Але підготовленість дітей лише тоді іде на користь і сприяє їх швидкому включенню в навчання, коли у них при цьому вироблено здатність відповідально ставитись до своєї поведінки, коли вони уміють підпорядковувати свої бажання, своє «хочу» або «не хочу» вимогам учителя. Інакше кажучи, якщо у них вироблені навики гальмування, які допомагають їм привести свою поведінку у відповідність з установленими нормами шкільного життя.

Відомо, скільки часу і сил доводиться інколи витрачати на те, щоб привчити новачків правильно поводитись в класі і на перерві. У дітей-першокласників помічається неуважність, непосидливість, швидке втомлення. При правильному вихованні в дошкільні роки всі ці явища можна усунути.

Ми знаємо сім'ї, які виходили із цілком правильного положення про те, що вироблення вольових якостей у дошкільника є важливою умовою його майбутнього успіху в навчанні. Поряд з частковим навчанням дітей грамоти, батьки з допомогою спеціальних бесід і багаторазових вправ виробили у дітей правильну і стійку увагу, навики усидливості, акуратності, уміння запам'ятовувати і т. д.

З перших років навчання в школі дитина повинна активно слухати пояснення вчителя, стежити за тим, що робиться в класі, вміти активно запам'ятовувати не тільки те, що їй цікаво, але й те, що необхідно, що вимагається, керувати своєю поведінкою, своїми рухами і т. д.

Разом з вихованням стійкої уваги треба прищепити дітям допитливість, а саме: інтерес до читання, до письма, до казок, до малюнків і т. д.

Корисно давати дітям удома трудові завдання, які вимагають від них вміння запам'ятовувати, пригадувати, швидкого виконання, чіткої від-

повіді. Треба стежити за тим, щоб ці доручення виконувались акуратно, чітко. В сімейному побуті можна знайти чимало можливостей для виховання таких умінь. Наявність таких вольових якостей дає себе знати, коли діти, прийшовши до школи, можуть без особливого напруження виконувати всі вимоги і вказівки вчителя, не відставати від колективу, робити все так, як роблять усі і як треба робити. Це одразу вселяє в них бадьорість. Почуття певності в своїх силах є важливою умовою для успішного навчання.

Батьки Губські (Кіровоград, школа № 5) розповідають, що, підготувавши свою дівчинку до школи, вони прищеплювали їй такі якості, які дали б дівчинці можливість швидше включитись в навчання. «Часто ми розмовляли з Нелею про те, яким повинен бути радянський школяр. Ми прищеплювали їй повагу до педагога і шкільного порядку, підкреслюючи, що під час уроку в класі треба уважно слухати пояснення вчителя, намагатися запам'ятати те, про що він розповідає, і старанно виконувати його вимоги. Коли наша Неля пішла в школу, вона вже знала, як треба сидіти за партою, вітатись з учителем, коли він заходить до класу. Неля стала ввічливо розмовляти з дорослими, говорити виразно, сидіти за столом спокійно, не спиратися ліктями на парту і не розвалюватись. Все це вона засвоїла ще в дошкільному віці».

Мати Валітова (с. Фурси, Київської області) розповідає, що вона наполегливо виховувала у своїй дівчинки вміння роздягатися без допомоги сторонніх, слідкувати за чистотою свого одягу, рук, обличчя, виконувати акуратно і сумлінно те, що вимагають від неї дорослі дома і в школі.

Велике значення мати Валітова надавала тому, щоб привчити свою дівчинку з малих літ слідкувати за чистотою і порядком в будинку, все класти на своє місце, перед сном акуратно складати одяг, ранком самій вставати, коли прокинеться швидко одягатись і все робити без нагадування. Мати підкреслює, що цього вдалось їй домогтись шляхом

довгих вправ. Вона була наполеглива в своїх вимогах і не відступала від них. І ось тепер їй приємно дивитись, як дівчинка готує уроки: на столі в неї завжди зразковий порядок, жодного зайвого зошита чи книжки. Завдання вона виконує завжди чисто, чітко. По каліграфії у неї «5». Дівчинка ніколи не запізнюється до школи. Мати не без підстав вважає, що все це результат тієї виховної роботи, яку вона проводила з дівчинкою в дошкільні роки.

Мати В. Левицька (Дніпропетровськ) прищеплювала своєму хлопчикові в дошкільні роки почуття відповідальності, привчала його акуратно і без нагадувань дотримувати установленого порядку вдома і в дитячому садку, давала йому роботу в домашньому господарстві і вимагала, щоб він виконував цю роботу добре і без нагадувань, вона виховувала в ньому слухняність: те, що сказано повинно бути виконано. Зазначені якості, виховані матір'ю у сина в дошкільні роки, дали знати себе і в школі, коли хлопчик зіткнувся з рядом нових вимог.

Мати відзначає, що сину легко було звикнути до шкільного режиму, він ніколи не забував брати в школу необхідні речі і йому про це не треба було нагадувати. Він ранком сам вставав, ніколи не запізнювався, не порушував дисципліни в класі. Одним словом, він швидко включився в загальний темп шкільного життя.

З цього можна зробити висновок, що у підготовці до шкільного навчання перше місце належить формуванню вольових якостей дошкільника, прищепленню йому навиків організованої поведінки.

Слід звернути увагу також на розвиток у дітей цікавості до занять і любові до знань як основи їх успіхів у навчанні. З малих років, коли особливо виразно виявляється у дітей любов до знань, батьки, використовуючи їх допитливість, пробуджують інтерес до навчання. Любов до знань та інтерес до навчання лише тоді є серйозним фактором у наступних заняттях, якщо вони ви-

ховуються ще з дошкільних років і підтримуються надалі.

Ф. І. Дубковецький (голова колгоспу «Здобуток Жовтня» на Київщині, депутат Верховної Ради СРСР) розповідає, що його діти ще задовго до вступу в школу любили майструвати, конструювати різні іграшки. Вони з великою цікавістю розглядали малюнки, розпитуючи про тварин, про явища природи, любили слухати казки про героїв, богатирів. Батьки уважно ставились до інтересів дітей. Запитання їх ніколи не лишались без відповіді, без роз'яснень. Євдокія Миколаївна Дубковецька часто розмовляла з дітьми, заохочувала їх допитливість. Батьки самі звертали увагу дітей на щось цікаве в оточуючому житті і розмовляли з ними про це. Допитливість дітей зростала. Це були перші паростки їх любові до знань.

Батьки Гавриленко (м. Куп'янськ, школа № 2), розповідаючи про те, як вони готували свою старшу дочку до школи, вказують на ті способи виховання, якими користувалися в сім'ї для розвитку активності дитини: систематичне читання книжок, відвідування Палацу піонерів, музеїв і кінотеатру, прогулянки за місто — в поле, до річки, в ліс — все це мало цілеспрямований характер. Дитині прищеплювалась любов до живої природи, рослин. Після кожної прочитаної книги, після кожної прогулянки у дівчинки виникало багато запитань, навколо яких у сім'ї проводили спеціальні бесіди.

Не завжди батьки чекали запитань дітей. Іноді самі батьки викликали їх на розповідь про те, що вони бачили, чули і про що їм читали.

Дитина не одразу, а поступово пізнає оточуючий її світ. Увагу дітей молодшого віку захоплюють головним чином зовнішні ознаки предметів — їх колір, форми. Старші діти починають більше вникати в зміст, в суть того, що бачать.

Так у дітей пробуджуються і міцніють розумові інтереси. Роз'яснюючи те чи інше питання або подію, батьки говорять дітям, що про це вони пізніше довідаються з книжок,

коли почнуть читати, з розповіді вчителя, коли почнуть відвідувати школу. І тоді майбутня школа, учитель і книга, яка розкриє багато таємниць, стають для дітей цікавими і бажаними.

Діти люблять розглядати картинки, малювати. Малюнки в дитячих книжках, газетах, журналах — цінне джерело знань про життя людей, про природу. Треба тільки вміло проводити бесіди з дітьми на теми малюнків.

Живий інтерес до оточення спонукає дитину задавати батькам найрізноманітніші запитання. До цих запитань не можна ставитись байдуже. Вони — благородний ґрунт, на якому розвиваються розумові інтереси дитини. Правда, іноді у дітей буває бажання просто запитувати без всякого до цього інтересу. Але і в таких випадках не рекомендується різко обривати дитину. Краще спрямувати її увагу на щось інше.

Доцільно згадати слова М. Горького: «Сказати дитині на її запитання: «почекай, виростеш — узнаєш» — значить гасити в ній прагнення до знань». Розумно відповісти на запитання дитини — велике мистецтво, яке вимагає обережності.

Звичайно, важливо, щоб відповіді були зрозумілі і цікаві для дітей. Батькам треба враховувати і вік дитини і її загальний розвиток.

Мати Н. Паращенко (м. Київ, школа № 20), розповідаючи про підготовку дочки до школи, звертає увагу на необхідність враховувати вікові особливості. Якщо в молодшому дошкільному віці мати більше використовувала іграшки, малюнки, казки і через них збагачувала запас слів своєї дівчинки, її знання про життя нашої Батьківщини, її уявлення про природу, про тварин, то в старшому дошкільному віці мати перейшла до бесід, розповідей і читання.

У молодшому дошкільному віці, при розгляданні книжки, увагу дитини звертали переважно на малюнки, у старшому — на зміст тексту. Мати читала, розповідала, а дівчинка слухала. Н. Паращенко підкрес-

лює, що в бесідах з дочкою вона завжди намагалась проникнути у її внутрішній світ, зрозуміти її дитячі інтереси і, розповідаючи дитині, виховувати на скільки це буде їй доступно і зрозуміло.

Зрозуміти дитину, проникнути у світ її внутрішніх переживань і зуміти їх спрямувати — це надзвичайно важливе завдання вихователя, а також і батьків.

Відомо, що Карл Маркс був чудовим другом і довіреним радником своїх дітей. Його молодша дочка Елеонора розповідає в своїх спогадах, що діти ніколи не мали кращого учасника в своїх іграх, ніж батько. Він розказував їм цікаві казки, читав книжки і разом з ними обмірковував прочитане. Він учив дітей думати й працювати, учив розуміти і цінити мистецтво. Діти були настільки прив'язані до нього, що довіряли йому найбільші таємниці і думки.

Одного разу маленька Елеонора начиталась пригодницьких романів і несподівано заявила, що хоче бути капітаном корабля. Тут же вона запитала батька, чи варто їй втекти і найнятися на корабель. Він цілком серйозно відповів, що, звичайно, це можливо, — тільки нехай вона почекає і нікому не розказує про свій намір до того часу, поки її плани не дозріють остаточно. Як бачите, Маркс не заперечив своїй дочці. Він не хотів розбивати дитячих романтичних намірів. Як і слід було чекати, захоплення швидко пройшло і Елеонора ніколи більше не згадувала про свій намір.

Іншого разу у дівчинки склалося уявлення нібито президент США Авраам Лінкольн, який в той час вів війну з Південними штатами, ніяк не зможе обійтись без її порад. Вона писала йому величезні листи, які Маркс повинен був відносити на пошту. Завжди з цілковитою серйозністю він виконував місію дипломатичного кур'єра, і тільки через багато років пізніше Маркс показав Елеонорі її листи, які бережно зберігалися в його столі.

Не треба стримувати ініціативу, домисел, цікавість дитини до оточення, а вміло керувати нею, спря-

мовувати в бажаний для нас бік. Нагримати, накричати на дитину: «не шуми», «не вигадуй», «не займайся дурницями» — це не виховання.

Ось приклад, що показує до чого приводить неухважність дорослих до запитів дітей, до формування їх громадських інтересів. Хлопчик Володя Титарчук, будучи дошкільником, виховувався у своєї тьоті — жінки малокультурної, нервової. Батьки його були на фронті. Тьотя до всякого заняття дитини ставилася нетерпимо, з роздратуванням. Вона не любила його рухливих ігор, завжди переслідувала хлопчика криком: «Сиди спокійно», «Кинь всякі дурниці видумувати», «Від тебе спокою нема». Правильно відзначає батько, що тьотя хотіла зробити з хлопчика бездумну, безвільну істоту. Був навіть випадок, хлопчик уже вчився в першому класі, коли тьотя викинула на вулицю багато малюнків, зібраних хлопчиком з газет і журналів. «Збирає всякий мотлох. І не соромно йому, школяреві».

Можна собі уявити, скільки гірких хвилин провела дитина, коли, повернувшись додому, не знайшла своїх малюнків. В душі хлопця було почуття тяжкої образи і злоби до тьоті, яка так безцеремонно втрутилась в його внутрішній світ. Хлопчик дуже любив бути серед дітей, завжди організовував колективні ігри.

Тьотя не розуміла, що ці дитячі ігри є першою школою життя дитини, початком її розумової діяльності.

«Коли закінчилася війна, — продовжує розповідати батько, — і ми з дружиною повернулися додому, хлопчик був учнем 2-го класу, але вчився так собі — неблизкуче. Він був пасивний і занадто соромливий. Я пояснюю це тим, що в дошкільному віці його виховували неправильно, стримували його ініціативу, домисел, допитливість. Тепер ми виправляємо ці помилки».

Батько К. (м. Київ) розповідає, що його хлопчик «великий фантазер». Одного разу він приходить додому і розповідає, ніби тількищо від-

бувся велопробіг із Києва в село і що в ньому він брав участь. Батько, добре знаючи нахили свого сина до фантазування, каже йому:

— А як машина — не підвела, добре йшла?

— Дуже добре, тату.

— Жодна не вийшла з ладу?

— Жодна! Ми їх, звичайно, добре підготували, хочеш, тату, підемо подивимося?

Пішли. Вийшли у двір і недалеко біля будинку хлопчик показав батькові кілька іграшкових коліс.

— Чудово! Але це ж не справжні велосипеди?

— Звичайно, не справжні, — зніяковіло відповів хлопчик, — але це ж цікаво...

— От коли трохи підростеш, ми з тобою будемо брати участь у справжньому пробізі, на справжніх машинах...

Батько не висміяв витівку сина, а поставився до неї серйозно, використав її як стимул, як радісну захоплюючу перспективу для дитини. Він після цього випадку часто розповідав синові про знамениті пробіги, які відбувалися в нашій країні, зокрема, про пробіг туркменських кіннотників, які заслужили похвалу і привітання від товариша Сталіна.

Таким чином, при чуйному ставленні до допитливості дітей, до їх ігор і витівок, батьки мають можливість розповісти їм багато цікавого і захоплюючого про рідну країну, про життя народів і життя видатних людей нашої країни. Під час прогулянок у парк, в ліс батьки використовують дитячу допитливість для того, щоб озброїти майбутнього учня конкретними уявленнями про пори року і їх характерні ознаки, навчити його розрізняти по зовнішніх ознаках квіти, дерева, чагарники, уточнити уявлення про свійських тварин, познайомити з культурними рослинами.

Найрізноманітніші явища природи — дощ, сніг, морозні візерунки на склі, запах трав і квітів, цвіріння пташок, — все це при правильному керівництві може бути використано для розширення кругозору дитини, для розвитку її уяв-

лень і прищеплення інтересу до знань.

Отже, з усього цього можна зробити висновок: з метою кращої підготовки дитини до школи, активізації її уваги і прищеплення інтересу до навчання, **необхідно розвивати дитячу допитливість, чуйно ставитися до запитань, уміло задовольняти і спрямовувати її інтереси і прагнення.**

До розумових занять дітей-дошкільників треба підходити обережно, уміло, не порушуючи педагогічних принципів. Корисно, як це роблять багато батьків, порадитись з педагогом. Зокрема можна і треба звернутися за педагогічною консультацією в ту школу, де дитина буде вчитися. Особливо важливо підкреслити, що розумові заняття з дітьми (навчання грамоти, читання книг, розповідання, різні бесіди), зв'язані з підготовкою до школи, не можна проводити за рахунок дитячих ігор — цієї важливої і необхідної творчої діяльності дошкільника.

В той же час слід привчати дитину, щоб вона відрізняла гру від розумових занять, виховуючи у неї правильне ставлення до розумової праці.

Підготовка дитини до школи не вичерпується формуванням її вольових якостей і прищепленням їй інтересу до навчання.

Батьки повинні потурбуватися своєчасно про забезпечення майбутнього учня всім необхідним для шкільних занять, про організаційну підготовку його до школи.

Мати В. Шкваркіна з великою любов'ю описує, як вона називає, «урочисті дні в сім'ї», коли всі дорослі готувалися до першого вересня, тобто до дня, коли Томочка піде в школу.

«В мене боролось два почуття, — пише мати, — з одного боку, я була щаслива, що моя дочка уже велика і готується стати ученицею. Я з нетерпінням чекала тієї ранкової хвилини, коли я її одягну і поведу в завітний дім, до рідних учителів, де моя донька повинна навчатися. Але, з другого боку — мене інколи мучили такі думки:

значить, відходить дитинство моєї Томочки, вона стає дорослою. Ще рік-два і не буде чути її дзвінкого сміху, її дитячих пустошів, які наповнювали квартиру веселошами і радістю.

Цілими днями я думала про те, як тепер складеться життя Томи в школі і дома. Чи легко, чи цікаво їй буде учитися? Як буде вона ставитися до вчителів? Як правильно організувати її режим дня? Все це не могло не хвилювати мене. Ми в сім'ї розуміли, що перехід з дошкільного віку в шкільний вимагає з нашого боку особливої уваги. Мені хотілось, щоб уже з перших днів школа посіяла в її душі щось таке, що прив'язало б її до школи надовго, міцно, щоб школа стала її другим рідним домом. Адже вона там навчатиметься 10 років!

Тома також була зайнята думками про школу, не давала мені спокою, розпитувала про неї. У нас уже все було готове: і книжки, і зошити, і портфель, і пенал. Вона вже знала, де її школа і кілька разів побувала в ній. Часто вона мені говорила, якою їй уявляється її майбутня вчителька: вона буде добра і дуже красива. Але разом з тим Тома не розставалася з своєю лялькою і іграшками. Я часто міркувала, чи зможе вона переключитися з іграшок на шкільні заняття. В квартирі було зроблено невеличку перестановку меблів, щоб влаштувати «куточок учня». Над столиком, що стояв в цьому куточку, я повісила портрет товарища Сталіна. Під столом влаштувала спеціальну полицку для іграшок. На стіл поклала куплені підручники, зошити, поставила чорнильницю. Я привчала її бережно поводитися з книгами і зошитами, складати в портфель так, щоб вони не м'ялися.

Кілька разів вечорами ми з дочкою ходили до школи, вибирали для цього найбільш зручний, близький і безпечний шлях, яким вона щоденно ходитиме туди сама...

Інколи вона запитувала:

— Мамо, як ти думаєш, я буду відмінницею?

— А це від тебе залежатиме...

— А якщо я відмінницею не буду, що тоді буде?

— Не хочу про це думати, бо цього не буде.

— Чому?

— Тому що ти будеш вчитися добре. Я вчилася добре, тато вчився добре і ти повинна вчитися добре.

— А що роблять з тими, які погано вчаться?

— Таких дуже мало, їх Сталін не любить.

— А звідки він знає?

— Він усе знає.

— Йому розповідають, так?

— Звичайно, вчителі розповідають.

— А він учителів любить? Вони хороші?

— Дуже...

Такі бесіди повторювалися з батьком, бабусею. Ці бесіди ми використали для того, щоб зацікавити Тому школою, прищепити повагу до порядку, який існує в ній.

Лист цей досить яскраво показує, з яким піклуванням і увагою готують батьки своїх дітей до переходу в школу. Саме таке чуле ставлення дорослих до всіх «дрібниць», що зв'язані з вступом до школи, викликає і у самої дитини серйозне, відповідальне ставлення до тих нових обов'язків, які на неї покладаються.

Батькам слід пам'ятати, що між дошкільним і шкільним віком не можна поставити різкої межі. Розвиток дитини проходить складнішим шляхом. З наступом, наприклад, дошкільного періоду, не зникають раптово властивості і явища переддошкільного віку. Подібно до цього, не зникають раптово властивості і особливості дошкільного віку дитини, коли вона вступає до школи.

З наступом шкільного віку в дитини з'являються нові, зв'язані з школою, турботи і обов'язки, нові заняття. Якість її шкільного навчання, лінія поведінки в школі стають предметом об'єктивної оцінки. З цього боку у дитини почався новий період в її житті. Але разом з тим у неї ще надовго залишаються інтереси та особливості попереднього, дошкільного періоду. Її за-

хоплюють ігри, дитячі забави, вона хоче побігати, попустувати разом з іншими дітьми. Для неї це потреба її ростучого організму. Значить поряд з новими інтересами і запитами учня ми не повинні ігнорувати чи стримувати прояви, властиві дошкільному періоду.

Н. К. Крупська вимагала, щоб між дитячим садком і школою був перекинутий місток. Це означає, що перехід від попередніх, дошкільних умов життя до нових умов і нових вимог — перехід від гри до організованої шкільної роботи — повинен відбутися не раптово, а поступово. Тому невірно роблять ті батьки, які говорять старшому дошкільникові: «Досить тобі іграшками займатися, ти вже великий. Тобі в школу треба ходити, а ти всякими дрібницями займаєшся».

Такі батьки роблять подвійну помилку, вони, по-перше, порушують нормальний, гармонійний розвиток дитини, пригнічують у неї природні інтереси і захоплення, і, по-друге, прищеплюють страх до школи, насторожене ставлення до неї, нібито з вступом до школи дитина втрачає право на всі свої ігри, розваги і радощі.

Ми вже говорили про те, яке значення має виховання в дитини ще в дошкільному віці правильного ставлення до школи і учнівських обов'язків. Але коли дитина вже навчається в школі, завдання сім'ї полягає в тому, щоб поглибити і закріпити її первісний інтерес до навчання, виховати почуття відповідальності за свої навчальні справи і, що надзвичайно важливо, довести до її свідомості, що навчання — це праця, серйозна і велика праця.

Деякі батьки схильні думати, що перші тижні, навіть місяці, можна

не цікавитися зовсім життям першокласника. Домашні завдання першокласника викликають інколи у дорослих членів сім'ї поблажливу посмішку, а між тим, це в корені неправильне ставлення до маленького учня.

Так в сім'ї Т. (Київ) дитині-першокласниці не створили необхідних умов для підготовки домашніх завдань, хоч можливості для цього були. Батьки не влаштували «шкільного куточка», не дотримувалися тиші під час занять дитини, сміялись над завданнями, які давала вчителька дівчинці (приготувати палички для усної лічби і ін.). Під впливом такого відношення дорослих у дівчинки з'явилися ознаки легковажного ставлення до школи. Серйозна помилка батьків полягає в тому, що своїм ставленням вони виявили неповагу до праці дитини, до її нових шкільних обов'язків. Батьки не розуміють, що ніщо так не впливає на дитину, як вся атмосфера, що панує в сім'ї. Якщо в сім'ї цікавляться шкільними справами дітей, то це у них піднімає цікавість до навчання. Вони намагаються порадувати рідних хорошими оцінками.

Ми підкреслюємо: перехід з дошкільного віку в шкільний вимагає особливої уваги.

Ще до переходу дитини до школи треба виховувати в неї постійний і стійкий інтерес до навчання; якщо цей інтерес не буде розвинутий і закріплений, дитина неминуче відстане від класу.

Отже, батькам потрібно не тільки старанно підготувати дитину до школи, а й оточити маленького школяра з першого дня перебування в класі увагою і піклуванням.

